

Výtvarní umelci trenčianskeho regiónu II.

Umelci narodení od roku 1920 do roku 1950

Pre tvorivú orientáciu generácie prichádzajúcej na výtvarnú scénu v 70. rokoch premietala sa i reflexia umenia konca 60. rokov. Kým pre prvé obdobie teda 60. roky 20. storočia bola charakteristická otvorenosť, pluralita názorov, dôraz na inováciu a akcentovanie problémov formy, na začiatku 70. rokov sa umenie uzatvorilo viac do seba, zdôrazňovala sa osobná naliehavosť a vážna obsahovosť.

Z hľadiska vývoja tvorby maliara Svetozára Abela sú zaujímavé predovšetkým práce zo 60. prezentované v súbore. Abelov myšlienkový a intelektuálny potenciál zasiahla vlna civilizačného očarenia. Logika jeho tvorby si našla priestor v strohosti a vyrovnanosti, v geometrii a cite pre mieru farebnosti.

Naopak v osobe maliara Mariána Sučanského prišiel do výtvarného života umelec s pozoruhodným darom výbušného tvarového a koloristického temperamentu. Energickým nanášaním farebných tónov smeroval k interpretácii zmyslového dojmu. Cez anonymitu zobrazovaných figúr akoby vyjadroval intimitu vlastného života.

Umelci nastupujúci na výtvarnú scénu od polovice 70. rokov niesli na svojich pleciach osud spoločnosti, ktorý do istej miery determinoval ich názorovú spriaznenosť. Definitívne doznieval spor medzi abstrakciou a figúrou. Vývoj v spoločnosti dal za pravdu emancipácii figúry. Téma figúry sa stala nositeľom ideových obsahov. Sem môžeme zaradiť tiež tvorbu Maje Kudláčovej.

Nedostatok priamych kontaktov, nedostatok priamej konfrontácie s aktuálnym svetovým dianím a značná blokáda informácií priniesli ako dôsledok výraznú stagnáciu nášho výtvarného umenia. V tvorbe predtým aj progresívnych autorov začali prevažovať diela, ak nie s prídromkom socialistického realizmu, aspoň nekonfliktné námetom. Viacerí umelci ustrnuli vo svojom výtvarnom vývoji. Do obrazov vstupovala každodenná realita a pseudooptimistická radosť zo života.

Celá plejáda autorov sa začala uplatňovať v krajinomalbe, poňatej v zmysle triezveho civilizizmu a novej neemfatickej citovosti. Pozorovateľom prírody, jej poézie a krásy boli napríklad Igor Meško a najmä Ján Šípka, ktorý v úzkom sporení so životom a prostredím podtatranského kraja, pri rytmickom vnímaní ročných období, sa naučil hlboko chápať a odpozorovávať osobitú modeláciu krajiny.

Nostalgické siluety dedinských domov, kostolíkov, dôverne známe istoty domova, v ktorých vládne kultivovanosť a harmónia zaujali maliara Ladislava Mošku. Staronový ideál krajinomalby – umelecky ťažiť z poznania prírody- ak chcel prežiť, musel prijať ďalšie významové mutácie, vrátane sna, fantázie a iných subjektívnych procesov poznávania apriorných dát objektívneho sveta.

Rudovi Moškovi sa prírodný námet stal predovšetkým východiskom k maliarskemu vyjadreniu úzkych citových väzieb ku kúsku zeme, ktorý zostal pre autora trvalým symbolom domova. Inklinoval k fascinujúco zjednodušenému a zároveň monumentalizovanému tvaru, z celku krajiny si vyberal len niektoré nosné motívy, napríklad len línie kopcov, údolia, stráne, oblaky.

Podobne sochári stavali svoj názor na dramaticko – expresívnom, symbolickom alebo lyricko –poetickom videní sveta, na úprimnom sebaodhaľujúcom prezentovaní individuálneho zážitku. Motív ženy v najrozličnejších variáciách – akt, symbol, alegória, žena zobrazená v širších citových, duchovných a spoločensko – historických súvislostiach – nachádzala svoj odraz v diele sochára Jozefa Fizela.

Peter Lehocký sa v mäkko modelovaných, rytmicky plynúcich konkávno-konvexných hmotách necháva inšpirovať prírodou a asociáciami na tajomný vesmírny priestor.

Vo svojej sile a schopnosti vyrovnat' sa voľnému sochárstvu prišla na scénu keramická tvorba Ilju Holešovského. V kontexte slovenskej keramiky znamenalo najmä jeho veristické podanie reality nový uhol pohľadu.

V rámci takzvanej výtvarnej fotografie, v snahe čo najoriginálnejšie upútať diváka začala príznačná inšpirácia expresionizmom, symbolizmom, surrealizmom. Fotografické snímky sa snažili priblížiť maliarskemu a grafickému cíteniu. Anton Štubňa budoval fotografiu ako svojbytné umelecké dielo s výsostne humanistickým zameraním.

PhDr. Alena Hejlová